

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
39

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

ISSN 1231-2673

**ANALIZY
RYNKOWE**

PAŹDZIERNIK 2010

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *Tadeusz Chrościcki*
 - II. Produkcja mleka – *J. Seremak-Bulge*
 - III. Przetwórstwo mleka – *Z. Smoleński*
 - IV. Spożycie mleka i jego przetworów – *K. Świetlik*
 - V. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami – *P. Szajner*
 - VI. Interwencja na rynku mleka – *J. Sych-Winiarek*
 - VII. Ceny – *J. Seremak-Bulge, K. Świetlik*
- Aneks

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – doc. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, tel.: (0-22) 505-46-66

AUTORZY:

doc. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 505-46-66

dr Krystyna Świetlik

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 505-47-07

dr inż. Piotr Szajner

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 505-47-19

prof. dr hab. Zygmunt Smoleński

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 826-75-53

mgr Joanna Sych-Winiarek

• ARR • Warszawa
Tel.: (0-22) 661-78-75

mgr inż. Teresa Zdziarska

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 505-44-40

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 05.10.2010 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Bogumiła Kasperowicz, Jan Małkowski, Jadwiga Seremak-Bulge, Iwona Szczepaniak,
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący), Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w kwietniu 2011 r.

Na krajowym rynku mleka w 2010 r. coraz bardziej widoczny jest pozytywny wpływ dobrej koniunktury na rynku światowym, której poprawa rozpoczęła się w II połowie 2009 r. i zdaniem wielu ekspertów utrzyma się przez najbliższych kilkanaście miesięcy.

Ograniczona została dynamika redukcji pogłowia krów mlecznych. W pierwszym półroczu 2010 r. stopa spadku pogłowia krów mlecznych zmalała do 2,6% i przewiduje się, że w drugim półroczu nie powinna być większa niż 1,5%. Kontynuowane są procesy restrukturyzacji i koncentracji produkcji mleka, na co wskazuje znacznie szybsze tempo redukcji liczby gospodarstw utrzymujących krowy mleczne. Po raz pierwszy w historii liczba gospodarstw utrzymujących stada najmniejsze (do 9 krów) zmalała w ciągu roku aż o 30%. Dynamicznie rośnie natomiast liczba gospodarstw utrzymujących co najmniej 30 krów, w tym zwłaszcza utrzymujących 100 i więcej krów. Koncentracja produkcji mleka i związany z tym postęp technologiczny doprowadziły do wzrostu wydajności krów mlecznych szacowanej w 2010 r. na 4700 l (4840 kg), mimo gorszej jakości pasz gospodarskich.

Poprawa wydajności krów prawie w pełni skompensuje ubytek pogłowia i produkcja mleka w 2010 r. prawdopodobnie będzie tylko o 0,7% mniejsza niż w roku poprzednim i wyniesie nieco ponad 12 mld l (12,36 mld kg). Nieco niższej pro-

dukcji towarzyszy głębszy spadek skupu mleka, który prawdopodobnie wyniesie ponad 8,7 mld l i będzie o 1,7% mniejszy niż w 2009 r. Nieco mniej zużyje się mleka w gospodarstwach rolnych, natomiast znacząco zwiększy się sprzedaż bezpośrednia. Jej udział w rozdysponowaniu krajowej produkcji mleka będzie jednak niewielki (ok. 7%). W efekcie całkowita sprzedaż mleka przekroczy 9,6 mld l i będzie zbliżona do poziomu z 2009 r.

Mniejszy skup skutkował zmniejszeniem produkcji wielu przetworów mlecznych. W ciągu 7 miesięcy 2010 r. najsilniej, bo o 15% ograniczono produkcję mleka w proszku (zarówno pełnego jak i chudego). Ograniczono także produkcję serów dojrzewających (o 10%), masła i śmietany (o ok. 5%). Zwiększono natomiast produkcję jogurtów i innych fermentowanych napojów mlecznych (o ok. 12%) oraz twarogów (o 6%). Prawie na niezmiennym poziomie pozostała produkcja mleka spożywczego przeznaczonego do finalnej sprzedaży oraz serwatki w proszku. Zwiększyły się obroty surowcem mlecznym do dalszego przerobu między mleczarniami.

Mimo niższego przerobu mleka wartość sprzedaży przemysłu mleczarskiego dzięki wyższym cenom zbytu oraz zmianom struktury produkcji wzrosła w pierwszym półroczu 2010 r. o 14,8% do ponad 11 mld zł. Dalszej poprawie uległa sytuacja finansowa mleczarni. Poprawiły się wszystkie wskaźniki rentowności,

utrzymała się bardzo wysoka płynność finansowa. Zwiększył się udział firm rentownych w wartości sprzedaży sektora oraz w ogólnej liczbie mleczarni. Mimo to, tak jak w 2009 r. na niskim poziomie utrzymują się inwestycje. Zbyt wolno przebiegają też procesy restrukturyzacji, mimo niedalekiej perspektywy likwidacji kwot mlecznych i konieczności przygotowania się do funkcjonowania na zliberalizowanym rynku mleka po 2015 r.

Poprawiły się wartościowe wyniki handlu zagranicznego sektora mleczarskiego. Pod wpływem znaczącego wzrostu cen transakcyjnych wartość eksportu w pierwszym półroczu 2010 r. wzrosła o 22% w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Wprawdzie o 20% większe były również wydatki na import przetworów mlecznych, ale dodatnie saldo handlu zagranicznego sektora mleczarskiego poprawiło się w tym czasie o 22% do 387 mln EUR. Mniej korzystne były jednak ilościowe wyniki obrotów handlowych przetworami mlecznymi z zagranicą. Eksport bowiem, mimo wyraźnego sezonowego przyspieszenia był w pierwszej połowie 2010 r. o ok. 5% mniejszy niż przed rokiem, przy wyższym o ok. 10% imporcie. Zatem nadwyżka eksportu nad importem mleka wyrażona w ekwiwalencie mleka surowego zmalała o 11%.

W 2009 r. bilansowe spożycie mleka wyniosło 189 l/mieszkańca, a masła 4,4 kg/mieszkańca i było odpowiednio

Tabela 1

Bilans mleka krowiego (w tys. ton)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^{*)}
Produkcja	11922	11982	12096	12426	12447	12364
Import	378	428	583	666	786	899
Razem do dyspozycji	12300	12410	12679	13092	13233	13263
Eksport	2231	1977	1935	2389	2164	2035
Na pasze	567	669	566	566	546	515
Na spożycie	9502	9764	10178	10137	10523	10713
w tym mleko towarowe	7442	7601	8118	8025	8515	8770
Razem rozchody	12300	12410	12679	13092	13233	13263
Wsk. samowystarczaln. (%)	120,1	115,8	111,5	116,1	112,4	110,0

^{*)} Szacunek IERiGŻ-PIB.

Źródło: Obliczenia IERiGŻ-PIB na podstawie danych GUS i CIAIC.

o 3,8% i 2,3% większe niż w roku poprzednim. Na podstawie bilansu mleka oraz wyników badań budżetów rodzin w I kwartale przewiduje się spadek konsumpcji masła oraz niewielki wzrost spożycia nabiału wyrażonego w ekwiwalencie mleka surowego w 2010 roku. Rosnące spożycie oraz niewielki spadek

produkcji sprawi, że nadwyżka podaży nad krajowym spożyciem zmaleje w 2010 r. do prawie 11%.

Poprawa koniunktury na światowym i krajowym rynku mleka w 2010 r. uwiidoczniała się we wzroście cen na wszystkich poziomach łańcu-

cha marketingowego. Najbardziej dynamicznie rosną ceny skupu, znacznie wolniej na poziomie zbytu i detalu. Szacuje się, że średnioroczne ceny skupu mleka mogą być o ok. 17% wyższe niż w 2009 r., podczas gdy wzrost cen zbytu w tym czasie wynieść może 2,5-3,5%.

SUMMARY

On the domestic milk market in 2010, the positive influence of the good economic situation on the world market is more and more visible, the improvement of which began in the second half of 2009 and in the opinion of many experts is going to continue for the next dozen or so months.

The dynamics of the dairy cows headage reduction was limited. In the first half year of 2010, the decrease rate of the dairy cows headage was reduced to 2.6% and it is estimated that in the second half year it should not be higher than 1.5%. Considerably faster pace of the reduction in the number of dairy cow farms indicates that the restructuring and concentration processes of the milk production are being continued. For the first time, the number of farms keeping the smallest herds (up to 9 cows) has decreased by as much as 30% within a year. On the other hand, the number of farms keeping at least 30 cows, including in particular farms keeping 100 and more cows is dynamically increasing. In

spite of the lower quality of the farm fodders, concentration of the milk production and related technological progress led to the increase in the dairy cows productivity estimated in 2010 at 4700 l (4840 kg).

The upturn in the cows productivity almost completely compensates for the loss of headage and the milk production in 2010 will probably be lower than in the previous year by only 0.7% and will amount to more than 12 billion l (12.36 billion kg). Slightly lower production is accompanied by the greater decrease in the milk purchase, which will probably amount to 8.7 billion l and will be lower than in 2009 by 1.7 %. Slightly less milk is going to be used on farms, whereas the direct sale is going to increase considerably. Nevertheless, its share in the distribution of the domestic milk production is going to be minor (about 7%). As a result, total sale of milk is going to exceed 9.6 billion l and is going to be close to the level from 2009.

Lower purchase resulted in the decrease in the production of many dairy products. Within 7 months in 2010, the production of milk powder (both full-fat and skimmed) was reduced by 15%. The production of the ripening cheeses was reduced by about 10% and of butter and cream by about 5%, whereas the production of yogurts and other fermented dairy drinks increased by about 12% and cottage cheese (by 6%). The production of consumer milk for the final sale and of whey powder remained on the almost unchanged level. Turnover of the raw milk for further processing between the dairies has increased.

In spite of the lower processing of milk, the value of the milk industry sale, due to the higher sale prices and due to the changes of the production structure, increased in the first half year of 2010 by 14.8% to over PLN 11 billion. Financial situation of dairies and all the profitability indexes improved and the very high financial liquidity was maintained. The share of profitable companies in the value of

Table 1

Cow milk balance (in thousand tons)

Inventory	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^{a)}
Production	11922	11982	12096	12426	12447	12364
Import	378	428	583	666	786	899
Total disposable	12300	12410	12679	13092	13233	13263
Export	2231	1977	1935	2389	2164	2035
For fodders	567	669	566	566	546	515
For consumption	9502	9764	10178	10137	10523	10713
including commercial milk	7442	7601	8118	8025	8515	8770
Total expenditures	12300	12410	12679	13092	13233	13263
Self-sufficiency ratio (%)	120,1	115,8	111,5	116,1	112,4	110,0

^{a)} The National Research Institute of Agricultural and Food Economics (IERiGŻ-PIB) estimation.

Source: Calculations of The National Research Institute of Agricultural and Food Economics (IERiGŻ-PIB) on the basis of Central Statistical Office (GUS) and Analytical Centre for Customs Administration (CAAC) data.

the sale sector and in the total number of dairies has increased. However, as in 2009, investments are still on a low level. In spite of close prospect for the milk quota liquidation and the necessity of preparation to functioning on the liberalised milk market after 2015, the restructuring processes are too slow.

Qualitative outcomes of the foreign trade of the milk sector have improved. Under the influence of the considerable increase in the transaction prices, the value of export in the first half year of 2010 increased by 22%, as compared with the corresponding period in the previous year. Indeed, expenses on the import of the dairy products were higher by 20% as well but the foreign trade positive balance of the milk sector improved at that time by

22% to EUR 387 million. However, quantitative outcomes of the trade turnover of the dairy products on the foreign markets were less profitable. This is because export, despite the clear seasonal acceleration, was in the first half year of 2010 lower than in the previous year by about 5%, while import being higher by about 10%. Therefore, the surplus of milk export over import expressed in the raw milk equivalent decreased by 11%.

In 2009, the balance consumption of milk amounted to 189 l per capita, whereas of butter to 4.4 kg per capita and was higher than in the previous year by 3.8% and 2.3% respectively. On the basis of the milk balance and the research outcome of the family budgets in the first quarter, it is estimated that in 2010 butter consumption

is going to decrease whereas the dairy products consumption expressed in raw milk equivalent is going to slightly increase. Growing consumption and the slight fall in production is going to result in the decrease in the surplus of supply over the domestic consumption in 2010 to 11%.

The improvement of the economic situation on the world and domestic milk market in 2010 was noticeable in the increase in prices on all levels of the marketing chain. Purchase prices are rising most dynamically, considerably more slowly on the level of sale and retail. It is estimated that the average-annual prices of milk purchase may be higher than in 2009 by about 17%, whereas the increase in sale prices at that time may amount to 2.5-3.5%.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek zbóż (39) • październik 2010,
2. Rynek ziemniaka (37) • październik 2010,
3. Rynek rzepaku (38) • październik 2010,
4. Rynek ryb (14) • listopad 2010,
5. Handel Zagraniczny Produktami Rolno-Spożywczymi (32) • listopad 2010,
6. Rynek owoców i warzyw (37) • listopad 2010,
7. Popyt na żywność (12) • marzec 2011,
8. Rynek Środków Produkcji dla Rolnictwa (38) • marzec 2011,
9. Handel Zagraniczny Produktami Rolno-Spożywczymi (33) • marzec 2011,
10. Rynek pasz (29) • kwiecień 2011,
11. Rynek mleka (40) • kwiecień 2011,
12. Rynek ryb (14) • kwiecień 2011,
13. Rynek zbóż (39) • maj 2011,
14. Rynek mięsa (40) • maj 2011.

SZYBKO! TANIO! PROFESJONALNIE !

Proponujemy Państwu:

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Usługi drukarskie:

- czasopisma
- książki
- ulotki
- katalogi
- albumy
- wizytówki
- materiały szkoleniowe
- materiały konferencyjne
- druki samokopiujące etc.

Usługi intrologatorskie:

- oprawa spiralna
- oprawa zeszytowa
- oprawa bezszwowa
- foldery/broszury
- inne usługi

Nasze usługi wykonujemy bazując na najlepszej dostępnej technologii. Począwszy od formy przesłania wszystkich materiałów drogą elektroniczną (FTP), poprzez obróbkę DTP, druk cyfrowy na OCE VarioPrint 2100 oraz OCE CS 250, kończąc na mnogości usług intrologatorskich.

Próby wydruku na różnych gatunkach papierów i folii dostępne są w Dziale Wydawnictw Instytutu, ul. Świętokrzyska 20.

Ceny na zamówienia obliczane są na podstawie kalkulacji wstępnej. Jeśli mają Państwo pytania dotyczące naszych usług, bądź cen, prosimy o kontakt.

Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB:

tel. (022) 50 54 520

(022) 50 54 685

fax (022) 50 54 636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl

slipski@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2010 roku wynosi 40 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa, tel.: (0-22) 505-46-85, faks: 505-46-36

e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>